

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 57/2001 vp**

Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallintovaliokunta on 20 päivänä marraskuuta 2001 pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä laiksi kirkkolain muuttamisesta (HE 186/2001 vp). Lausunnossa on pyydetty arvioimaan ainakin 6 luvun 1 §:n 2 momentista ilmenevää voimassa olevaa sääntelyä, jonka mukaan evankelis-luterilaisen kirkon, seurakunnan tai seurakuntayhtymän viras-

sa voi olla vain evankelis-luterilaisen kirkon jäsen.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Tuula Lybeck, opetusministeriö
- kirkkoneuvos Matti Halttunen, Kirkkohallitus
- professori Mikael Hidén
- professori Ilkka Saraviita
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esitys koskee ensiksikin tuomiokapitulin erivapausvaltaa. Kumottavaksi ehdotetaan säännös, jonka mukaan tiettyihin kirkollisiin virkoihin on kelpoisuusehtona vaadittu Suomen kansalaisuutta. Suomen evankelis-luterilaiselle saksalaiselle seurakunnalle annetaan oikeus hankkia

tuomiokapitulin luvalla papilliset palvelut papin virkaa täyttämättä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Esitykseen ei sisälly sääntämismääräyksiä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakiehdotuksen 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan kirkon, seurakunnan tai seurakuntayhtymän virassa sekä jumalanpalvelukseen, kirkollisiin toimituksiin, diakoniaan tai opetukseen liittyvässä pysyväisluonteisessa työssä voi olla

vain evankelis-luterilaisen kirkon jäsen. Tämä jo nykyiseen lakiin sisältyvä sääntö säädettiin ennen vuoden 1995 perusoikeusuudistusta (PeVL 20/1993 vp).

Kyseistä säännöstä on arvioitava perustuslain 6 §:n 2 momentin kannalta. Sen mukaan ketään

ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa uskonnon perusteella. Kirkkolain tästä sääntelystä on valtiosäännön näkökulmasta selvitettävä, onko eri asemaan asettamiselle tässä tapauksessa osoitettavissa hyväksyttävä peruste.

Kelpoisuusehtoa koskeva sääntely kohdistuu evankelis-luterilaisen kirkon, uskonnollisen yhdyskunnan palvelukseen pyrkiviin. Perustuslain 11 §:n turvaamaan uskonnolliseen yhdistymisvapauteen sisältyy valiokunnan käsityksen mukaan myös uskonnollisen yhdyskunnan tietynasteinen sisäinen autonomia. Yleisen yhdistymisvapautta koskevan perusoikeussäännöksen esitöissä todettiin nimenomaisesti, että yhdistysten sisäinen itsemääräämisoikeus ja toimintavapaus ovat yhdistymisvapauden perustana (HE 309/1993 vp, s. 60/D).

Valiokunta katsoo evankelis-luterilaisen kirkon sisäisen autonomian nauttivan perustuslain suojaa uskonnonvapautta koskevien perusoikeussäännösten perusteella. Tilanne on vastaavanlainen myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaan. Esimerkiksi kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa kansainvälistä yleissopimusta valvovan YK:n ihmisoikeuskomitean yleiskannanotossa uskonnonvapaudesta todetaan, että uskonnonvapautteen sisältyy uskonnollisten ryhmien oikeus määrätä omista asioistaan, kuten uskonnollisten johtajien, pappien ja opettajien valinnasta sekä uskonnollisten oppilaitosten perustamisesta (General Comment 22; 30.7.1993).

Kirkon kirkkolain mukainen perustehtävä on uskonnollinen ja liittyy määrättyyn uskontun-

nustukseen. Perustuslain 11 §:stä johtuva kirkon oikeus sisäiseen autonomiaan huomioon ottaen valiokunta pitää perustuslain 6 §:n 2 momentista huolimatta mahdollisena, että laissa säädetään kirkon jäsenyys edellytykseksi kirkon omiin virkoihin ja tehtäviin valittaville. Tämä on kiistatonta sellaisiin virkoihin ja tehtäviin nähden, jotka liittyvät suoraan kirkon hengelliseen toimintaan. Mahdollisuus ulottuu valiokunnan mielestä kuitenkin myös muunlaisiin virkoihin ja tehtäviin.

Valiokunta on kiinnittänyt 25 luvun 12 §:n johdosta huomiota tuomiokapitulin mahdollisuuden peruuttaa määräajaksi myöntämänsä lupa painavasta syytä. Lupa koskee käytännössä Saksan evankeliseen kirkkoon kuuluvan luterilaisen maakirkon papin käyttöä saksalaisen seurakunnan papillisten palvelujen hankkimiseen. Sääntely-yhteydessään ehdotus voisi olla merkityksellinen perustuslain 18 §:n 3 momentin kannalta, jonka mukaan ketään ei saa erottaa työstä ilman lakiin perustuvaa syytä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asiassa on kuitenkin kysymys siitä, että kyseinen pappi on koko ajan saksalaisessa papinvirassa eikä tuomiokapitulin luvan peruuttaminen siksi aiheuta tämän palvelussuhteen katkeamista. Ehdotus on vastaavasti ongelmaton perustuslain kannalta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Paula Kokkonen /kok	Pekka Nousiainen /kesk
vpj.	Riitta Prusti /sd	Heli Paasio /sd
jäs.	Esko Helle /vas	Osmo Puhakka /kesk
	Gunnar Jansson /r	Pekka Ravi /kok
	Jouko Jääskeläinen /kd	Markku Rossi /kesk
	Saara Karhu /sd	Petri Salo /kok
	Jouni Lehtimäki /kok	vjäs. Veijo Puhjo /vas
	Johannes Leppänen /kesk	Arto Seppälä /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jarmo Vuorinen.